

İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN DERS DENETİMİNE İLİŞKİN KAYGI DÜZEYLERİ

Yasin KARASU*

Melike CÖMERT**

Öz

Bu araştırmanın amacı ilköğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin kurum yöneticisi tarafından yapılan ders denetimi sırasında yaşamış oldukları kaygı düzeylerini belirlemektir. Araştırma nicel bir araştırma olup tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Karakaya ve diğerleri(2011) tarafından geliştirilen “Denetim Kaygısı Ölçeği” kullanılmış olup toplanan veriler SPSS-23 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde Kruskal Wallis ve Mann Whitney U analizleri yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Adiyaman İli Merkez ilçede görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup 82 sınıf ve 182 branş öğretmeninden oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenler denetim sırasında genel olarak orta düzeyde kaygı yaşamakta olup, kadın öğretmenlerin yaşadığı denetim kaygısı düzeyi erkek öğretmenlerin yaşadığı denetim kaygısı düzeyinden daha fazladır. Ayrıca kaygı düzeyleri medeni durum ve branş değişkenlerine göre ölçeğin alt boyutları açısından farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetim, kaygı, denetim kaygısı, denetmen.

* Milli Eğitim Bakanlığı, Adiyaman Osmangazi Ortaokulu, Adiyaman/Merkez, ykarasu02@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, melike.comert@inonu.edu.tr

ANXIETY LEVEL OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' DURING COURSE INSPECTION

Abstract

The aim of this study is to determine the anxiety levels of classroom and branch teachers working at primary and lower secondary schools during the inspection made by school principals. The research is a quantitative study and survey research is used. "Inspection anxiety scale" developed by Karakaya and others(2011) has been used as a data collection tool and collected datas are analysed by SPSS-23 program. Kruskal Wallis and Mann Whitney U analyzes are used to analyze the data. The participants of the study are primary and lower secondary school teachers working in the central district of Adiyaman province in the 2018-2019 academic year. The sample of the study is selected by stratified sampling method and it consists 82 classroom and 182 branch teachers. According to the findings, teachers generally have moderate anxiety during the inspection and anxiety levels differ according to gender, marital status and branch variables in terms of sub-dimensions of the scale.

Keywords: *Inspection, anxiety, inspection anxiety, inspector.*

1. GİRİŞ

Bir ülkenin elindeki kaynaklarını nerede, nasıl ve bu kaynakları ne kadar kullanacağını, devletin belirlediği politika, plan, program ve projeler doğrudan etkilemektedir (MEB, 2016). Bu kaynaklardan eğitime ayrılan kısmı formal örgütler olan okullar aracılığı ile değerlendirilmektedir (Aydın M., 1987). Bir örgütün varlığını sürdürebilmesi, amaçlarını gerçekleştirirken mevcut kaynaklarını etkili ve verimli kullanmasına bağlıdır. Bu nedenle devamlılığın sağlanabilmesi için örgütün eylemleri ve kaynakların kullanımı konusunda sürekli bir dönütün alınması gerekir. Bu dönütü sağlayan yapı ise denetimdir (Aydın İ. , 2016; Memduhoğlu ve Zengin, 2012; Şanlı, Altun ve Tan, 2015). Diğer örgütlerde olduğu gibi eğitim örgütlerinde de verimliliğin ve etkililiğin sağlanması için planlanan hedefler ile ulaşılan hedefler arasındaki farkın tespit

edilerek gerekli önleyici, düzenleyici ve geliştirici tedbirlerin alınması gerekir. Bu durum ise eğitim-öğretim sürecinin denetlenmesi ve değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle denetim, eğitim-öğretim sistemlerinin vazgeçilmez bir unsuru olmaktadır (Demirkasımoğlu, 2011). Denetim yoluyla, bir sistem olarak eğitimin girdi-işlem-çıktı sürecinde okulun amaçları doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak eğitim-öğretim hedeflerinin gerçekleşme düzeyi tespit edilir ve varsa eksikliklerin giderilmesi sağlanmış olur (Bozak, 2017; Özen ve Hendekçi, 2016; Memişoğlu, 2001).

Denetime yüklenen anlam ve bakış açısına göre farklı tanımlamalar yapmak mümkündür (Memduhoğlu ve Zengin, 2012). Buna göre denetim, yapılan çalışmaları değerlendirmek, daha verimli hale getirilmesi için ilgililere öneride bulunmak onların gelişimi için rehberlik etmektir (Özen ve Hendekçi, 2016). Aydın (2014) denetimi örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak tanımlamaktadır. İmren (2017) ve Genç (2016) ise denetimi kamu kurum ve kuruluşlarında yapılan işleri kontrol etmek, değerlendirmek, yasalara uygun yapıp yapılmadığını incelemek ve gerekli soruşturmaları yaparak sonuçları yetkili mercilere iletmek, daha etkili bir çalışma için tavsiyelerde bulunmak, kurumdaki personellerin hizmet içinde yetişmelerinde gerekli rehberlik yardımını yapmaktır. Başka bir tanıma göre ise denetim, “ne oldu, ne oluyor ve ne olmalı? Sorularına cevap arama işlemidir.” (MEB, 2016). Bursalıoğlu’na (2015) göre denetim, “kamu yararı adına davranışı kontrol etme yöntemi” olarak tanımlanabilir. Türk Dil Kurumu web sayfasındaki eğitim terimleri sözlüğüne göre ise denetim, “Eğitim ve öğretim çalışmalarının yürürlükteki yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgelere göre yapıp yapılmadığının incelenmesi, yoklanması ve soruşturulması işi” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Denetimin, eğitim-öğretimi geliştirmek, personel ve öğretmen gelişimini teşvik etmek, öğretmen motivasyonu ve performansını arttırmak, öğretmenlerin

öğretme yetenekleri hakkında bilgi sahibi olmak ve bunun öğrenciler üzerindeki sonuçlarını değerlendirmek gibi amaçları vardır(Göker ve Gündüz, 2014).

Denetimde, geleneksel, klinik, gelişimsel, demokratik insan ilişkileri, bilimsel yönetim, sanatsal denetim, öğretimsel denetim ve çağdaş denetim şeklinde çeşitli yaklaşımlar mevcuttur (Aydın M. , 2014; Aydın İ. , 2016) Klasik(geleneksel) denetim anlayışı problemleri tespit etme, durum saptama işlevini yerine getirirken çağdaş denetim yaklaşımı ise bunun devamı olarak örgütün amaçlarına ulaşması için gerekli koşulları uygun hale getirerek süreci geliştirme işlevini yerine getirir(Oktar, 2010).

Aydın (2014) , çağdaş eğitim denetiminin özelliklerini şu şekilde açıklamıştır:

- Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesidir.
- Amaç ve yöntemini, var olan ve saptanan problemin niteliği, ortamın özellikleri ve koşulları belirler.
- Çağdaş eğitim denetimi işbirliğine dayalıdır.
- Denetim bilimseldir
- Denetim güdeleyicidir.
- Denetim hem çözümleyici hem de birleştiricidir.
- Denetim hem geçmişe hem de geleceğe yöneliktir.

Okulların etkililiğinin artırılması eğitim-öğretim programlarının yürütülmesinden sorumlu olan okul müdürlerinin etkili olmalarına bağlıdır. Okul müdürü ders okutmanın yanında mevzuatın ön gördüğü hüküm ve emirlere uygun olarak görevlerini yürüterek, okulu düzene koyar (Aslan, 2013). Okul

yönetiminin görevi, okulun amaçlarına ulaşmak için eldeki madde ve insan kaynağını en verimli biçimde kullanmaktır (Sezgin, 2013). Buna göre okul müdürleri okullarda çalışan personellerin kişilik özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini iyi bir şekilde tespit ederek buna göre görev ve sorumluluk verdiğinde yüksek bir performans elde edebilir. Bu nedenle gerek kurumsal gerekse de bireysel olarak performans artışında okul müdürlerin etkisi büyüktür (Altıntaş, 2016; Özmen ve Güngör, 2008). Bunun yanı sıra okul müdürünün görevleri Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde açıkça belirtilmiştir (İky, 2014). Okullarda daha etkili bir öğretme-öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesi için yapılacak olan denetimin, amacına ulaşabilmesi bakımından belirli ilkelere göre planlanması ve uygulanması gerekir (Aydın M. , 2014). Uğurlu (2010), iş görenlerin denetiminde olması gereken ilkeleri, işbirliği, amaçlılık, süreklilik, tutarlılık, planlılık, gelişmeyi sağlayıcılık, kapsamlılık, çevre değişkenini gözetleme ve nesnellik şeklinde sıralamıştır. 2017 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu yönetmeliğinde de rehberlik ve denetim ilkeleri açık şekilde yer almaktadır (MEB, 2017). Denetim etkinliklerinde bu ilkeler bir bütün olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Herhangi birinden taviz verilmesi, denetimin kendisinden beklenen etkililiği ve verimliliği düşürür (Oktar, 2010).

Denetim, gerçekleştirilen etkinliklerin doğası gereği stresli ve kaygı verici bir iştir. Denetlenmeye karşı insanın tepki göstermesi ve kaygı duyması doğal olduğu kadar, denetimden beklenen sonucun elde edilmesi açısından da gerekli bir durumdur. Çünkü denetim süreci sonunda denetlenen kişide bir takım davranış değişiklikleri ile bir değişim beklenmektedir. Değişim ise olası bir direnme ile karşılık bulabilir (Karakaya vd., 2011). Denetmen de benzer şekilde denetim sırasında bir tepki ile karşılaşabilir fakat yaptığı işten zevk alan, işlerini doğru yaptığını inanan ve yaptığı işlerin görülmesini, takdir edilmesini isteyen insanlar denetlenmekten memnun olurlar (Özen ve Hendekçi, 2016). Yönetici ve öğretmenlerdeki kaygı durumu onların mesleki çalışma alanlarındaki

performanslarını doğrudan etkilemektedir(Özdoğa, 2012). Herkesin belli durumlarda kaygı duyması gayet doğal bir durumdur. Hatta belli düzeydeki bir kaygının motivasyon etkisi gösterip performansı arttırdığını ileri sürenler de vardır. Ancak kaygı durumunun kişinin günlük yaşantısını zora sokarak, özgürce hareket etmesini engelleyecek derecede olmaması gerekir. Böylelikle kaygının motive edici ve engelleyici yönleri arasında bir denge kurulması denetimin işlevselliği için de istenen bir durumdur (Aydın M. , 2014; Karadeniz, 2005). Kaygı, bir tehdit durumunda hissedilen huzursuzluk ve endişe durumudur (Doğan ve Çoban, 2009). Büyüköztürk (1997) ise kaygıyı, stres yaratan bir durum neticesinde kişide oluşan üzüntü, gerginlik gibi hoş olmayan duygusal ve gözlenebilir tepkiler olarak tanımlamaktadır. Yaşanan kaygı ile birlikte kişide fizyolojik bir takım değişiklikler söz konusudur. Kişi kaygılandığı zaman otonom sinir sistemi uyarılır ve neticesinde terleme, titreme, ağız kuruluğu, çarpıntı, kaslarda gerilme, yorgunluk, sık sık idrara çıkma, yüzün kızarması, baş dönmesi mide sorunları, ateş basması gibi belirtiler ortaya çıkar (Başal, 1997; Özkan, 2011). Fizyolojik belirtilerin yanı sıra kişide güvensizlik, huzursuzluk, ürküntü, şaşkınlık, panik, gerginlik, korku, tedirginlik gibi bir takım duygusal belirtiler de ortaya çıkmaktadır. Bunlar aynı zamanda psikolojik belirtilerdir(Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009). Kaygıda önce otonom sinir sisteminin uyarılması sonucu ortaya çıkan belirtiler meydana gelir daha sonrasında bunu duygusal belirtiler takip eder (Karadeniz, 2005). Kişi kaygı durumunda ortaya çıkan durumlarla baş etmek için savunma mekanizmalarına başvurur. Bu durum ise kişinin egosu ile ilgili bir durumdur. Ego denge kurma görevini yerine getirmediği zaman birey kaygılanmaya başlar(Kurtoğlu, 2017). Başarılı olmak ve olumsuzluklarla başa çıkmak için kaygının iyi yönetilmesi gerekir. Bu bağlamda öğretmenlerin yaşadığı kaygının meslekte kendilerini geliştirici, işine karşı olumlu tutum besleyici, motive edici, harekete geçirici bir uyarıcı olarak kullanılmasına dikkat edilmelidir (Doğan ve Çoban, 2009).

2014 yılında çıkarılan yönetmelik ile müfettişlerin ders denetimi yapma görevine son verilmiş olup, ders denetimi yetkisi ve sorumluluğu tamamıyla okul müdürlerine bırakılmıştır (MEB, 2014). Bu araştırmada, mevzuatta yapılan değişikliklerle kendilerine ders denetimi yapma yetkisi verilen okul müdürlerinin yapmış oldukları denetim sırasında öğretmenlerde gözlenen kaygı düzeylerini çeşitli bağımsız değişkenler açısından tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçtan hareketle aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin ders denetimi sırasında yaşamış oldukları kaygı düzeyleri nedir?
2. Denetim kaygısı cinsiyet, medeni durum, hizmet yılı ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Adıyaman merkez ortaokulları ve ilkokullarında çalışan öğretmenlerin ders denetimi sırasında yaşamış oldukları kaygı düzeyini bazı bağımsız değişkenler açısından ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modelinde geçmişte var olan veya halen devam eden bir durum, var olduğu koşullar içerisinde herhangi bir değişiklik yapılmadan olduğu şekli ile tespit edilir (Karasar, 2017).

2.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adıyaman İli Merkez İlçe sınırları içerisinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 917 kadın öğretmen

ve 1046 erkek öğretmen olmak üzere toplam 1963 öğretmen oluşturmaktadır. Buna göre evreni oluşturan öğretmenlerin bölgelere , okul sayısına ve cinsiyete göre dağılımları Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Evreni Oluşturan Öğretmenlerin Bölgelere, Okul Sayısına Ve Cinsiyete Göre Dağılımları

Eğitim Bölgeleri	Okul Sayıları	Öğretmen sayısı		Genel Toplam
		Kadın	Erkek	
1. Bölge	8	201	186	387
2. Bölge	9	194	203	397
3. Bölge	10	146	303	449
4. Bölge	9	259	172	431
5. Bölge	6	117	182	299
Toplam	42	917	1046	1963

Evren kendi içerisinde benzeşik alt gruplar şeklinde beş eğitim bölgesine ayrıldığından dolayı örneklem için tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Karasar, 2017). Bunun için beş eğitim bölgesine ayrılan il merkezindeki her bir eğitim bölgesi bir tabaka olarak belirlenmiş olup bunlar içerisinde seçilecek olan okullar basit yansız örnekleme ile belirlenmiştir. Buna göre çalışmanın örneklemini 103 kadın ve 161 erkek olmak üzere 264 kişi oluşturmaktadır.

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin branş ve cinsiyetlere göre dağılımı aşağıda Tablo-2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Örnekleme Oluşturan Öğretmenlerin Branş ve Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Sınıf Öğretmeni		Branş Öğretmeni		Sınıf ve Branş Toplamı		Genel Toplam
Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Toplam
52	30	109	73	161	103	264

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Karakaya ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilen ve öğretmenlerin denetim sırasında yaşamış oldukları kaygı düzeyinin puanlanmasını sağlayan “Denetim kaygısı ölçeği” kullanılmıştır.

Ölçme aracının yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla ölçeğe faktör analizi uygulanmıştır. Analize başlamadan önce veri yapısının faktörleştirmeye uygun olup olmadığına bakmak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett’s küresellik test sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda Bartlett’s küresellik testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) ve KMO değerinin 0,91 olduğu bulunmuştur. Faktör analizinde faktörleştirme işlemleri yapılırken, temel bileşenler analizi (Principle Component Analysis) yapılmıştır. Analiz sonucunda, önemli faktör sayısına karar verilirken, ölçüt olarak açıklanan varyans oranı, dağılım grafiği ve öz değerler alınmıştır. Ölçeğin özdeğeri 1,00’in üzerinde dört faktörlü yapı sergilediği görülmüştür. Belirlenen dört faktör içerisinde 44

maddeden 5'i ortak faktör varyansının oldukça düşük olması, 9'u aynı anda faktör yük değerlerinin birbirine çok yakın olması nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Çıkarılan maddelerden sonra ölçek içerisinde toplam 30 madde kalmıştır. Ders denetimi görevinin müfettişlerden alınması üzerine ölçeğin faktör yapısına dokunulmadan 11. ve 17. maddeler ölçekten çıkarılmış ve böylece ölçekte 28 madde bırakılmıştır. Ölçeğin faktör analizi ve güvenilirlik hesaplamaları buna göre yeniden yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonuçlarına göre faktör yapısında bir değişme gözlenmezken her alt boyutun güvenilirliğine ilişkin ölçeğin *Cronbach's Alpha* değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Ölçeğin Güvenirlik değerleri(Cronbach's Alpha)

Alt Boyutlar	N	α
Duyuşsal Boyut	264	.947
Fizyolojik Boyut	264	.939
Denetmen Tutumları Boyutu	264	.922
Denetlenen Tutumları Boyutu	264	.580
Toplam	264	.943

Tablo incelendiğinde Denetim Kaygısı'nın Cronbach's Alpha değerinin "Duyuşsal Boyutu" .947, "Fizyolojik Boyutu" .939, "Denetmen Tutumları Boyutu" .922 ve "Denetlenen Tutumları Boyutu" .580 olduğu görülmektedir. Denetim Kaygısı Ölçeği'nin toplam güvenilirlik düzeyi .943 olup ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

4 boyuttan oluşan 5'li likert tipindeki ölçeğe göre (Ek-1) birey ölçekteki her bir maddenin kendisine ne derecede uygun olduğunu belirtmek için (1)Hiç Katılmıyorum, (2) Biraz Katılıyorum, (3) Orta Düzeyde Katılıyorum, (4) Çoğunlukla katılıyorum, (5) Tamamen katılıyorum şeklindeki seçeneklerden birini işaretlemektedir. Ölçekteki 4 boyut, denetim kaygısının duyuşsal boyutu (1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10 ve 11. maddeler), denetim kaygısının fizyolojik boyutu (12. 13. 14. 15. 16. 17. ve 18. maddeler), denetmen tutumları boyutu (19. 20. 21. 22. 23 ve 24. maddeler) ve Denetlenen tutumları boyutu (25. 26. 27 ve 28. maddeler) şeklindedir. Denetlenen tutumları boyutunda maddeler anlamca olumlu iken diğer boyutlardaki ifadeler anlamca olumsuz durumları içermektedir. Bu nedenle analizlere başlanmadan önce denetlenen tutumları boyutundaki madde puanlamaları tersine çevrilmiştir. Buna göre 1 ile 5 arasında değişen puanlama skalasına göre 1 puan kaygı düzeyinin düşük olduğunu, 5 puan ise kaygı düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu aşamada verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.1. Kişisel Bilgilere Ait Bulgular:

Analizler sonucu araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet durumları incelendiğinde %61'nin erkek ve %39'unun kadın olduğu, branşa göre incelendiğinde %31.1' inin sınıf öğretmeni, %68.9'unun branş öğretmeni olduğu, medeni duruma göre incelendiğinde %91.3'ünün evli , %8.7'sinin bekar olduğu, hizmet yılına göre incelendiğinde %11.7'sinin "1-5 yıl arası", %15.2'sinin "6-10 yıl arası", %28.4'ünün "11-15 yıl arası", %23.5'inin "16-20 yıl arası", %13.6'sının "21-25 yıl arası", %7.6'sının "25 yıldan fazla", hizmet yılına sahip olduğu görülür.

Araştırmaya ilişkin toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerinin anlaşılması için Kolmogorov-Smirnov Normallik testi uygulanmış olup teste ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda-4'te verilmiştir.

Tablo 4: Denetim Kaygısı Ölçeğinin Boyutlarına İlişkin Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov		
	Statistic	df	Sig.(p)
Duyuşsal Boyut	.097	264	.000
Fizyolojik Boyut	.185	264	.000
Denetmen Tutumları	.119	264	.000
Denetlenen Tutumları	.135	264	.000
GENELTOPLAM	.089	264	.000

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin denetim kaygısının Duyuşsal Boyutu($p=0$), Fizyolojik Boyutu($p=0$), Denetmen Tutumları Boyutu($p=0$) ve Denetlenen Tutumları Boyutu($p=0$) puanlarının ve ölçeğin toplam puanının($p=0$) normal dağılım göstermedikleri anlaşılmaktadır($p \leq .05$).

3.2. Öğretmenlerinin Denetim Kaygı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında denetim kaygısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

3.2.1. Denetim Kaygısının Duyuşsal Boyutu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Denetim Kaygısının Duyuşsal Boyutu”na ilişkin davranışları tanımlayan ifadeler ve bunlara ilişkin bulgular şu şekildedir:

Ortalaması düşük olan maddeler, 1. Madde ($\bar{x}=2.97$), 2. Madde ($\bar{x}=2.59$), 3. Madde ($\bar{x}=2.73$), 4. Madde ($\bar{x}=2.35$), 5. Madde ($\bar{x}=2.72$), 6. Madde ($\bar{x}=2.69$), 7. Madde ($\bar{x}=2.56$), 8. Madde ($\bar{x}=2.41$), 10. Madde ($\bar{x}=2.74$) ve 11. Madde ($\bar{x}=2.97$) olup “orta düzeyde kaygı” duyulduğu söylenebilir. Ortalaması yüksek olan 9. Madde ($\bar{x}=3.02$)'ye göre ise “yüksek düzeyde kaygı” duyulduğu söylenebilir. Denetim kaygısına ilişkin görüşlerin standart sapmasına bakıldığında ise, bu değerlerin birbirine yakın olduğu ve dolayısı ile görüşlerin benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Denetim kaygısının duyuşsal boyutunun cinsiyet ve medeni duruma göre Mann Whitney U test sonuçları şu şekildedir: Yapılan analizlere göre Mann Whitney U Testi sonuçları, erkekler ($Md=2.55$, $n=161$) ve kadınlar ($Md=2.82$, $n=103$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının duyuşsal boyutu açısından anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır ($U= 7106.500$, $z=1.959$, $p \leq .050$). Rank ve medyan değerlerine bakıldığında bu anlamlı farklılığın kadın öğretmenler aleyhine olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre kadın öğretmenlerin ($Md=2.82$, $rank=144.00$), erkek öğretmenlerden ($Md=2.55$, $rank:125.14$) duyuşsal boyutta daha fazla kaygı duydukları söylenebilir. Yine aynı tabloya göre, Mann Whitney U Testi sonuçları, evliler ($Md=2.55$, $n=241$) ve bekarlar ($Md=2.82$, $n=23$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının duyuşsal boyutu açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur ($U= 2431.500$, $z=-.972$, $p > .050$).

Denetim kaygısının duyuşsal boyutunun kıdem ve branş duruma göre Kruskal - Wallis test sonuçları şu şekildedir: Yapılan analizlere göre Kruskal - Wallis Testi, hizmet yılı ($p=,607$) olarak altı farklı gruba ve branş ($p=,335$) olarak da on üç farklı gruba ayrılan katılımcıların denetim kaygısının duyuşsal boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koymuştur ($p> ,050$).

3.2.2. Denetim Kaygısının Fizyolojik Boyutu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Denetim Kaygısının Fizyolojik Boyutu”na ilişkin davranışları tanımlayan ifadeler ve bunlara ilişkin bulgular şu şekildedir:

Ortalaması düşük olan maddeler, 13. Madde ($\bar{x}=1.97$), 14. Madde ($\bar{x}=1.92$), 15. Madde ($\bar{x}=1.64$), 16. Madde ($\bar{x}=1.51$), 17. Madde ($\bar{x}=1.77$), 18. Madde ($\bar{x}=1.58$), olup “Düşük Düzeyde Kaygı” duyulduğu söylenebilir. Ortalaması yüksek olan 12. Madde ($\bar{x}=2.38$), olup ölçeğe göre “orta düzeyde kaygı” duyulduğu söylenebilir. Denetim kaygısının fizyolojik boyutuna ilişkin görüşler genel olarak “orta düzeyde kaygı” duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Denetim Kaygısının Fizyolojik Boyutu’nun cinsiyet ve medeni duruma göre Mann Whitney U test sonuçları şu şekildedir: Yapılan analizlere göre Mann Whitney U Testi sonuçları, erkekler ($Md=1.43$, $n=161$) ve kadınlar($Md=1.71$, $n=103$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının fizyolojik boyutu açısından anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır ($U= 6670.000$, $z=2.699$, $p \leq .050$). Rank ve medyan değerlerine bakıldığında bu anlamlı farklılığın kadın öğretmenler aleyhine olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre kadın öğretmenlerin ($Md=1.71$, $rank=148.24$), erkek öğretmenlerden ($Md=1.43$, $rank=122.43$) fizyolojik boyutta daha fazla kaygı duydukları söylenebilir. Yine aynı tabloya göre, Mann Whitney U Testi sonuçları, evliler ($Md=1.43$, $n=241$) ve bekarlar ($Md=1.71$, $n=23$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının fizyolojik boyutu açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur ($U= 2331.000$, $z=-1.268$, $p > .050$).

Denetim kaygısının duyuşsal boyutunun hizmet yılı ve branş duruma göre Kruskal - Wallis test sonuçları řu şekildedir: Yapılan analizlere göre Kruskal - Wallis Testi, hizmet yılı($p= .235$) olarak altı farklı gruba ve branş($p=.093$) olarak da on üç farklı gruba ayrılan katılımcıların denetim kaygısının fizyolojik boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koymuştur($p> .050$).

3.3.3. Denetim Kaygısının Denetmen Tutumları Boyutu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Denetim Kaygısının Denetmen Tutumları Boyutu”na ilişkin davranışları tanımlayan ifadeler ve bunlara ilişkin bulgular řu şekildedir: Ortalaması düşük olan madde, 19.Madde ($\bar{x}=2.86$), olup ölçeğe göre “orta düzeyde kaygı” duyulduğunu ortaya koymaktadır. Ortalaması yüksek olan maddeler ise, 20.Madde ($\bar{x}=3.33$), 21.Madde ($\bar{x}=3.42$), 22.Madde ($\bar{x}=3.88$), 23.Madde ($\bar{x}=3.54$), ve 24.Madde ($\bar{x}=3.76$) olup bu durum ise ölçeğe göre “yüksek düzeyde kaygı” duyulduğunu ortaya koymaktadır. Denetim kaygısının Denetmen Tutumları boyutuna ilişkin görüşlerin genel olarak “yüksek düzeyde kaygı” duyulduğu şeklinde olduğu görölmektedir.

Denetim Kaygısının Denetmen Tutumları Boyutu’nun cinsiyet ve medeni duruma göre Mann Whitney U test sonuçları řu şekildedir: Yapılan analizlere göre Mann Whitney U Testi sonuçları, erkekler($Md=3.4$, $n=161$) ve kadınlar ($Md=3.8$, $n=103$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının denetmen tutumları boyutu açısından anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır ($U= 7050.000$, $z=2.056$, $p \leq .050$). Rank ve medyan değerlerine bakıldığında bu anlamlı farklılığın kadın öğretmenler aleyhine olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre kadın öğretmenlerin ($Md=3.8$, $rank=144.55$), erkek öğretmenlerden ($Md=3.4$, $rank=124.79$) denetmen tutumları boyutunda daha fazla kaygı duydukları söylenebilir. Yine aynı tabloya göre, Mann Whitney U Testi sonuçları, evliler ($Md=3.6$, $n=241$) ve bekârlar ($Md=3.8$, $n=23$) arasında öğretmenlerin denetim

kaygısının denetmen tutumları boyutu açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur ($U= 2326.500$, $z=-1.275$, $p >.050$).

Denetim kaygısının denetmen tutumları boyutunun hizmet yılı ve branş durumuna göre Kruskal - Wallis test sonuçları şu şekildedir: Yapılan analizlere göre Kruskal - Wallis Testi, hizmet yılı($p=.497$) olarak altı farklı gruba ayrılan katılımcıların denetim kaygısının denetmen tutumları boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koymuştur($p> .050$). Yine tabloya göre Kruskal - Wallis Testi, branş($p= .030$) olarak on üç farklı gruba ayrılan katılımcıların denetim kaygısının denetmen tutumları boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğunu ortaya koymuştur. Hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu belirlemek için Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmış olup bunun sonucunda, “Din Kültürü (Md=3.1, rank=35.55) ile Sınıf (Md=4, rank=55.39)” (sınıf öğretmenleri aleyhine), Din Kültürü (Md=3.1, rank=16.95) ile Sosyal Bilgiler (Md=3.8, rank=24.86)” (Sosyal Bilgiler öğretmenleri aleyhine), “Fen Bilimleri (Md=2.8, rank=19.04) ile Matematik(Md=4.2, rank=27.96)” (Matematik öğretmenleri aleyhine), “Fen Bilimleri(Md=2.8, rank=41.04) ile Sınıf(Md=4, rank=56.35)” (Sınıf öğretmenleri aleyhine), “Rehberlik(Md=2.5, rank=7.05) ile Görsel Sanatlar (Md=3.4, rank=12.56)” (Görsel sanatlar öğretmenleri aleyhine), “Rehberlik (Md=2.5, rank=23.85) ile Sınıf (Md=4, rank=49.26)” (Sınıf öğretmenleri aleyhine), “Rehberlik (Md=2.5, rank=9.85) ile Sosyal Bilgiler (Md=3.8, rank=18.93)” (Sosyal Bilgiler Öğretmenleri aleyhine), “Matematik (Md=4.2, rank=20.17) ile Rehberlik (Md=2.5, rank=9.70)” (Matematik öğretmenleri aleyhine), “Matematik (Md=4.2, rank=37.4) ile Türkçe (Md=3, rank=28.01)” (Matematik öğretmenleri aleyhine), “Matematik (Md=4.2, rank=27.48) ile Din Kültürü (Md=3.1, rank=15.70)” (Matematik öğretmenleri aleyhine) şeklindeki bulgular elde dilmıştır.

3.3.4. Denetim Kaygısının Denetlenen Tutumları Boyutu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Denetim Kaygısının Denetlenen Tutumları Boyutu”na ilişkin davranışları tanımlayan ifadeler ve bunlara ilişkin bulgular şu şekildedir: Ortalaması düşük olan maddeler, 25.Madde ($\bar{x}=2.68$) ve 28.Madde ($\bar{x}=2.79$), olup ölçeğe göre “orta düzeyde kaygı” duyulduğu söylenebilir. Ortalaması yüksek olan maddeler ise, 26.Madde ($\bar{x}=3.33$) ve 27. Madde ($\bar{x}=3.51$) olup ölçeğe göre “yüksek düzeyde kaygı” duyulduğu söylenebilir.

Denetim kaygısının denetlenen tutumları boyutu'nun cinsiyet ve medeni duruma göre Mann Whitney U test sonuçları şu şekildedir: Yapılan analizlere göre Mann Whitney U Testi sonuçları, erkekler ($Md=3.00$, $n=161$) ve kadınlar ($Md=3.25$, $n=103$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının denetlenen tutumları boyutu açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır ($U=7430.000$, $z=-1.433$, $p > .050$). Yine aynı tabloya göre, Mann Whitney U Testi sonuçları, evliler ($Md=3.75$, $n=241$) ve bekârlar ($Md=2.75$, $n=23$) arasında öğretmenlerin denetim kaygısının denetlenen tutumları boyutu açısından anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur ($U=1853.000$, $z=-2.642$, $p \leq .050$). Rank ve medyan değerlerine bakıldığında bu anlamlı farklılığın evli öğretmenler aleyhine olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre evli öğretmenlerin ($Md=3.75$, $rank=136.31$), bekâr öğretmenlerden ($Md=2.75$, $rank: 92.57$) denetlenen tutumları boyutunda daha fazla kaygı duydukları söylenebilir.

Denetim kaygısının denetmen tutumları boyutunun hizmet yılı ve branş durumuna göre Kruskal - Wallis test sonuçları şu şekildedir: Yapılan analizlere göre Kruskal - Wallis Testi, hizmet yılı ($p= .180$) olarak altı farklı gruba ve branş ($p= .147$) olarak da on üç farklı gruba ayrılan katılımcıların denetim kaygısının denetlenen tutumları boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koymuştur ($p > .050$).

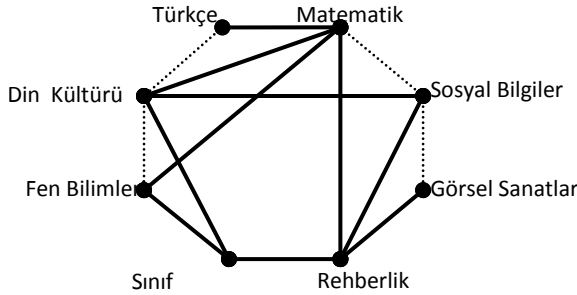
3. TARTIŞMA ve SONUÇ

Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin denetim kaygısı düzeyleri ölçeğin duyuşsal boyutu, fizyolojik boyutu ve denetmen tutumları boyutuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Buna göre kadın öğretmenlerin denetim sürecinde duydukları kaygı, erkek öğretmenlerin denetim sürecinde duydukları kaygıdan daha fazladır. Kula ve Saraç (2016) ve Yılmaz vd., (2014)'nin bulguları çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu kaygının yüksek olmasının nedenleri başka bir araştırma konusu olabilir. Bununla birlikte bu durumun farkında olan okul müdürleri kadın öğretmenlerin ders denetimini yaparken denetim öncesinde onlarla görüşüp, rahatlamalarını sağlayarak kaygı düzeylerini azaltmaya yardımcı olabilir (Özdoğa, 2012; Kurtoğlu, 2017).

Medeni durum değişkenine göre denetim kaygısının denetlenen tutumları boyutunda evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlerden daha fazla kaygı duydukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Hizmet yılı değişkenine göre öğretmenlerin denetim kaygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Branş değişkeni açısından öğretmenlerin denetim kaygısının denetmen tutumları boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre görüşleri farklı olan branşlar ikili olarak aşağıda şekil-1'deki gibi eşleştirilmiştir:

Şekil 1. Branşların ikili eşleşmeleri

Şekil-1'e göre rehber öğretmenlerin denetim kaygı düzeyi ilişkili olduğu diğer branşlardan daha düşük yönde farklılaşmaktadır. Bunun nedenlerinin rehber öğretmenlerin diğer branşlar gibi fiili olarak derse girmemeleri ve dolayısı ile rehber öğretmenlerin denetim sürecinin farklı olması ile beraber diğer branşlara oranla çalışma saatlerinin farklı olması gibi nedenler olduğu düşünülebilir. Matematik branşı için ise denetim kaygı düzeyi ilişkili olduğu diğer branşlardan daha yüksek yönde farklılaşmaktadır. Ülke genelinde öğrencilerin matematik başarısının düşük olmasının, "matematik dersi zor" algısının ve öğrenci kazanımlarının düşük olması matematik öğretmenlerinin denetim kaygı düzeylerini arttırdığı düşünülebilir. Özdoğa (2012)'nin araştırması da bu bulguyu desteklemektedir. Bunun yanı sıra branş değişkenine göre, denetim kaygısının duyuşsal boyutunda, fizyolojik boyutunda ve denetlenen tutumları boyutunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Okul müdürlerinin denetim konusundaki yeterlik düzeyi denetimin başarılı bir şekilde sonuçlanması açısından önemlidir (Demirtaş ve Akarsu, 2016; Can ve Gündüz, 2016; Oktar, 2010; Özyıldırım, 2014). Bu durum öğretmenlerin denetimi sırasında kaygı düzeylerini etkileyebilir. Buna paralel olarak Özdoğa (2012), denetmenin kişiliği ve davranışlarının da kaygı düzeyinde etkili olduğunu

söylemektedir. Bu bağlamda okul müdürlerinin nitelikli ve denetim konusunda gerekli donanıma sahip kişiler olabilmeleri için çözüm yolları belirlenebilir.

Bir eğitim iş göreni olarak, öğretmenlerin denetlenmekten hoşlanmadıkları, rahatsızlık duydukları söylenebilir (Bursalıoğlu, 2008). Bu olumsuz durumların nedeni denetimin kendisine yönelik değil yapılaş biçimine yöneliktir. Eğer denetmen, amaçlardan çok kurallara ve biçime önem veriyor ise ve denetmen ile denetlenen arasında olumsuz bir iletişim var ise bu durum denetlenen kişide kaygı düzeyini arttıracak ve olumsuz duyguların oluşmasına neden olacaktır. Bu nedenle denetim sürecinde denetlenenlerin psikolojik durumları dikkate alınmalı ve denetmen, rehberlik etme davranışlarında özenli olmalıdır. Rehberlik süresince sorgulama ve yargılama havası verilmeden rahat ve güven verici bir ortam sağlanmalıdır (Taymaz, 2011).

Denetmenler denetim sırasında etki gücü ile beraber yetki gücünü de kullanmaktadırlar. Ancak ağırlıklı olarak yetki gücünün kullanılması denetlenen açısından isteksizlik, direnme ve karşı koyma şeklinde tepkilere yola açabilir. Buna karşın etki gücünün motive edici ve özendirici bir etkisi vardır. Bu durum ise bireydeki kaygı düzeyini doğrudan etkilemektedir (Karakaya vd., 2011). Yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre denetmenler öğretmenler tarafından aşırı titiz, yetersiz ve ön yargılı olarak algılanmaktadır. Bu durumlar ise öğretmenlerin yardım isteme konusunda denetmenlerden çekinmelerine neden olmaktadır. Çünkü öğretmenler, öğretim süreci ile ilgili bir problemi denetmenle paylaştığı zaman denetim sonucunda düşük değerlendirileceği kaygısını taşımaktadırlar (Beycioğlu ve Dönmez, 2009). Denetim emredici ve otoriter bir anlayışla değil, destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımla gerçekleştirilmelidir. Aksi takdirde karşılıklı güven ortamı sağlanamayacağı ve öğretmenlerin sınıf içi özgürlük alanı kısıtlanacağı için etkili bir denetimin niteliği düşer ve beklenen sonuç tam olarak elde edilemez (Şanlı, Altun ve Tan, 2015).

KAYNAKÇA

- Altıntaş, H. (2016). *Kamu Kurumlarında Çalışan Performansının Değerlendirilmesi Ve Motivasyonuna Etkisi Üzerine Vergi Dairelerinde Bir Araştırma*. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, M. (2013). *İlköğretim Kurumları Yöneticilerinin Eğitim Denetmenlerinin Yapmış Olduğu Denetim Etkinliklerine İlişkin Görüşleri*, Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Aydın, İ. (2016). *Öğretimde Denetim-Durum Saptama Değerlendirme ve Geliştirme*. P. D. AYDIN , *Öğretimde Denetim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M. (1987). "Bir Hizmet İçi Eğitim Olarak Denetim", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-dergiipark.gov.tr*, 2(2), 241-249.
- Aydın, M. (2014). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Başal, H. A. (1997). "Denetim Odağı İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 21(103), 4-11.
- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2009). "Eğitim Denetimini Yeniden Düşünmek", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 71-93.
- Bozak, A. (2017). "Maarif Müfettişlerinin Denetim Sistemi Hakkında Yapılan Yasal Düzenlemelere Ve Müfettişlik Mesleğine İlişkin Görüşleri", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(38), 90-110.
- Bursalıoğlu, Z. (2008). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem.
- Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem.

- Büyüköztürk, Ş. (1997). "Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi", *Eğitim Yönetimi*, 3(4), 453-464.
- Can, E. ve Gündüz, Y. (2016). "İlkokullarda Çalışan Öğretmenlerin, Maarif Müfettişleri Ve Okul Müdürlerinin Yapmış Olduğu Rehberlik Çalışmalarından Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi", *Pegem Akademi Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(1), 1-28.
- Demirkasımoğlu, N. (2011). "Türk Eğitim Sisteminde Bir Alt Sistem Olan Denetim Sisteminin Seçilmiş Bazı Ülkelerin Denetim Sistemleri İle Karşılaştırılması", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(23), 24-48.
- Demirtaş, H. ve Akarsu, M. (2016). "Öğretmen Teftişini Müfettiş Yerine Okul Müdürünün Yapmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri.", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 69-93.
- Dilmaç, B., Hamarta, E. ve Arslan, C. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Sürekli Kaygı ve Denetim Odaklarının Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* , 9(1), 127-159.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). E"ğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 158-168.
- Genç, D. S. (2016). *Kadın Maarif Müfettişlerinin Yaşadığı Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Göker, S. D. ve Gündüz, Y. (2014). "Denetime Gösterilen Tepki ve Bu Tepkiyi Azaltma Yolları", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 129-148.

İky, M. (2014, Temmuz). *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği* .

İmren, S. (2017). *Öğretmenlerin Mesleki Gelişiminde Maarif Müfettişlerinin Eğitim - Öğretim İle İlgili Rehberlik Rollerini Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Karadeniz, E. (2005). *Üniversite Giriş Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencileri Ve Velilerinin Kaygı Düzeyleri, Başatma Yolları Ve Denetim Odağı Arasındaki İlişki*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karakaya, İ., Elma, C., Kurtoğlu, S. ve Suiçmez, E. (2011). Denetim Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi*. Mersin.

Karasar, N. (2017, Ekim). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar ve İlkeler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kula, Ş. K. ve Saraç, T. (2016). Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242.

Kurtoğlu, S. (2017). *İlkokul Ve Ortaokul Öğretmenlerinin Denetim Kaygı Düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

MEB. (2016, Ocak). Maarif Müfettişleri Görev Standartları. *Rehberlik ve Denetim Daire Başkanlığı* . Ankara.

MEB. (2017, Ağustos 20). *Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği* .

- MEB. (2014, Mayıs). *Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı İle Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*.
- Memduhoğlu, H. B. ve Zengin, M. (2012). "Çağdaş Eğitim Denetimi Modeli Olarak Öğretimsel Denetimin Türk Eğitim Sisteminde Uygulanabilirliği.", *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 131-142.
- Memişoğlu, S. P. (2001). *Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Oktar, A. N. (2010). *Eğitim Denetimi Sistemin Yasal Dayanaklara Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Özdoğa, B. Y. (2012). "Denetim Kaygısına Yönelik Öğretmen ve Denetmen", *Algıları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Özel sayı:2, 98-109.
- Özen, F. ve Hendekçi, E. A. (2016). "Türkiye’de Eğitim Denetimi Alanında 2005–2015 Yılları Arasında Yayımlanan Makale Ve Tezlerin Betimsel Analizi.", *OPUS © Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, 6(11), 620-650.
- Özkan, K. K. (2011). *Sokrates psikiyatrisi*. Ekim 10, 2018 tarihinde <http://www.sokrates-psikiyatri.com.tr/index.php/makaleler/detay/18> adresinden alındı
- Özmen, F. ve Güngör, A. (2008). "Eğitim Denetiminde Etik. *İnönü Üniversitesi*", *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 137-155.

- Özyıldırım, G. (2014, Haziran). *Glickman'ın Gelişimsel Denetim Modeline Göre Eğitim Denetmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Denetim Anlayışları İle Öğretmenlerin Denetim Beklentilerinin Belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Sezgin, B. (2013). *Eğitim Denetmenlerinin Denetim Sonunda Getirmiş Oldukları Önerilerin Okul Yöneticileri Tarafından Yerine Getirilme Düzeyi*. Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Şanlı, Ö., Altun, M. ve Tan, Ç. (2015). "Okulların Genel Denetimleri Hakkındaki; Maarif Müfettişlerinin Ve Okul İdarecilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi.", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* , 26 , 78-99.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- TDK. (2018). *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu/Türk Dil Kurumu*. Ekim 23, 2018 tarihinde http://www.tdk.gov.tr: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bc33c80351d80.74016610 adresinden alındı
- Uğurlu, C. T. (2010). Öğretmenlerin Eğitim Müfettişlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Görüşleri. *e-international journal of educational research* , 1(2), 66-78.
- Yılmaz, İ. A., Dursun, S., Güzeler, E. G., ve Pektaş, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeyinin belirlenmesi: Bir örnek çalışma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 16-26.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Inspection is a painful and worrying task by the nature of the activities performed. It is normal for the human to react and to be anxious but it is important to obtain the expected result from the inspection. Because at the end of the audit process, the supervised person is expected to change with a number of behavioral changes. Change can be countered by possible resistance. The anxiety situation in managers and teachers directly affects their performance in their professional fields of study. (Özdoğa, 2012 Anxiety contains unpleasant feelings such as fear, sadness, distress, anxiety and helplessness (Kurtoğlu, 2017). It is quite natural for everyone to be concerned in certain situations. There are even those who argue that a certain level of anxiety has a motivational effect and increases performance. However, the state of anxiety should not prevent the person from moving freely.

Method

It reveals the level of anxiety experienced by teachers working in central secondary schools and primary schools in Adıyaman during the class inspection in terms of some independent variables and descriptive survey model has been used in this study. In the descriptive model, a situation which existed in the past or which is still ongoing is determined as it is without any variability in the conditions it exists (Karasar, 2017).

The participants of the study consist of teachers working in primary and secondary schools during the 2018-2019 academic year within the boundaries of the Central District of Adıyaman Province. The stratified sampling method is used for the sample because the participants are divided into five educational zones in the form of homogeneous subgroups (Karasar, 2017). For this purpose, each educational zone in the city center, which is divided into five education zones, has been determined as a layer and the schools to be selected are determined by simple unbiased sampling. Accordingly, there are total of 264 participants, 103 female and 161 male participants consisting the sample.

Findings (Results)

The Mann Whitney U Test results reveal that there is a significant difference between the males ($Md = 2.55$, $n = 161$) and women ($Md = 2.82$, $n = 103$) in terms of the affective dimension of the teachers' inspection anxiety. ($U = 7106.500$, $z = 1.959$, $p \leq .050$). The Mann Whitney U Test results show that there is a significant difference between the males ($Md = 1.43$, $n = 161$) and

women (Md = 1.71, n = 103) in terms of the physiological dimension of the inspection anxiety of the teachers. (U = 6670.000, z = 2.699, p ≤ .050) The Mann Whitney U Test results show that there is a significant difference between the male (Md = 3.4, n = 161) and women (Md = 3.8, n = 103) in terms of the inspector attitudes of the teachers' control anxiety. (U = 9533, z = 2,056, p ≤ .050) The Mann Whitney U Test results show that there is no significant difference in the attitudes of the supervisory anxiety of the teachers (Md = 3.00, n = 161) and women (Md = 3.25, n = 103) in terms of their supervised attitudes. (U= 7430.000, z=-1.433, p > .050). Kruskal - Wallis Test revealed that there was a statistically significant difference in the supervisor attitudes of the inspection anxiety of the participants who were divided into thirteen different groups as branch (p= .030). The results of Mann Whitney U Test showed that there was a significant difference between the attitudes of the supervisor anxiety of the marriages (Md = 3.00, n = 241) and singles (Md = 3.50, n = 23) in terms of the supervised attitudes of the teachers. (U= 1933.500, z=-2.405, p ≤ .050) When we look at the rank and median values, this meaningful difference seems to be in favor of single teachers.

Conclusion and Discussion

According to the gender variable, the affective dimension, physiological dimension, supervisor attitudes dimension of the control anxiety of the teachers and the dimension of the total score of the scale differ significantly. According to this, the concern of female teachers in the process of supervision is higher than that of male teachers. The findings of Kula ve Saraç (2016) and Yılmaz ve others (2014) support the findings of the study. However, school principals who are aware of this situation can help reduce the levels of anxiety by talking female teachers before the inspection (Özdoğa, 2012; Kurtoğlu, 2017).

According to the marital status variable, the result of the supervised attitudes of the inspection anxiety was that the married teachers were more worried than the single teachers.

According to Figure-1, the level of supervision anxiety of the counselors differs less than the other branches in which they are related. The reasons for this can be considered as the fact that the guidance counselors do not attend the classes like other branches and the working hours are different compared to the other branches. For mathematics, the level of inspection anxiety differs higher than the other branches in which it relates. The low level of mathematics achievement of students and low student achievements in the country can be thought to increase the level of audit anxiety of mathematics teachers. Özdoğa (2012) 's research also supports this finding.

DENETİM KAYGISI ÖLÇEĞİ (EK-1)**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERDE GÖZLENEN DENETİM KAYGISI**

DENETİM KAYGISININ DUYUŞSAL BOYUTU	1	2	3	4	5
1. Eğitimde denetim kontrol amaçlı olduğunda daha fazla kaygılanırım.					
2. Denetçilerin rehberlik için bile olsa dersime girmesi beni tedirgin eder.					
3. Denetim sürecinde kendimi tedirgin hissedirim.					
4. Okul Müdürü tarafından yapılan denetim beni tedirgin eder.					
5. Öğretmenler odasında denetlenmek beni tedirgin eder.					
6. Denetmenin yaptığı değerlendirme not amaçlı olmasa bile denetim sırasında heyecanlanırım.					
7. Denetim kim tarafından yapılırsa yapılsın denetim sırasında endişelenirim.					
8. Denetlenme duygusu günümün kötü geçmesine sebep olur.					
9. Sınırlı bir zaman diliminde denetlenmek bende kaygı uyandırır.					
10. Yapılan denetimlerden kötü puan alma düşüncesi beni endişelendirir.					
11. İl ya da İlçe Milli Eğitim Müdürü tarafından yapılan denetim beni tedirgin eder.					
DENETİM KAYGISININ FIZYOLOJİK BOYUTU	1	2	3	4	5
12. Denetim sırasında, heyecanımdan dolayı soruları yanıtlamada, istenilen belgeleri bulmada sorunlar yaşarım.					
13. Denetim kim tarafından yapılırsa yapılsın, denetim sırasında yüzüm kızarır.					
14. Denetim kim tarafından yapılırsa yapılsın denetim sürecinde ağzım kurur.					
15. Denetim kim tarafından yapılırsa yapılsın denetim sürecinde titrerim.					
16. Müfettiş veya başka bir yönetici tarafından denetlenirken bedenimde uyuşmalar veya karıncalanmalar olmaktadır.					
17. Denetlenirken konuşmada problem yaşarım.					
18. Denetlenirken -stres nedeniyle- karnıma ağrılar girer (fiziksel olarak rahatsızlanırım).					
DENETMEN TUTUMLARI BOYUTU	1	2	3	4	5
19. Denetmenin, denetim sırasında sergilemiş olduğu olumsuz davranışları daha çok kaygılanmama neden olmaktadır.					
20. Denetmenin olumsuz iletişimi beni tedirgin eder.					
21. Denetmenler yargılayıcı bir davranış sergilediklerinde, denetim sürecinde daha da kaygılanmama neden olur.					
22. Denetmenin yanlı davranması beni tedirgin eder.					
23. Denetmen meslektaşlarımla yanında beni eleştirdiğinde bir sonraki denetimlerde daha çok gerilirim.					
24. Denetmen öğrencilerin yanında beni eleştirdiğinde daha çok tedirgin olurum.					
DENETLENEN TUTUMLARI BOYUTU	1	2	3	4	5
25. Meslektaşlarımla denetime ilişkin olumlu görüşleri kaygımı azaltır.					
26. Denetim yapan kişileri yakından tanıyor olmam denetim sırasında kaygımı azaltmaktadır.					
27. Öğrencilerimin önünde denetlenmek beni tedirgin etmez.					
28. Gerek rehberlik amaçlı gerekse kontrol amaçlı denetimlerde, önceden değerlendirme ölçütlerinden haberdar olmak kaygımı azaltır.					